

עבדים היינו – עבדות וחרות – מערך פעילות לכתה ו' – ח'

מערך זה עוסק ברעיון המרכזי של חג הפסח – היציאה מעבדות לחרות. המערך עוסק בהכרות עם עבדות מצריים בסיפור המקראי, ובביטויי העבדות בהגדה של פסח. המערך בוחן את מושגי העבדות והחרות, דרך הסיפור המקראי ודרכו עוסק בשאלה האם העבדות היא רק עניין פיזי שנסתיים ביציאה ממצריים? המערך אף מציע התייחסות לאקטואליה, לביטויים של עבדות בחברה שלנו, ובחיי היום יום.

שיעור 1 – עבדים היינו

הכרות עם הטקסט עבדים היינו בהגדה ועם תיאורי עבדות מצריים במקרא. הפעילות מבוססת על קריאת הטקסטים ובאורם, וכן ע"י מטלה יצירתית של כתיבת כתבה עיתונאית או תיאור ציורי. ניתן להשתמש גם באיורים וציורים.

שיעור 2 – סיר הבשר – הקושי שבחירות

הכרות עם תלונות העם והרצון לשוב למצריים מתוך הקושי הטמון בחירות.

שיעור 3 – עבדות בחיינו

דיון בביטויים של עבדות בחיינו דרך תמונות ותיאורי מקרה. האם אנחנו משועבדים ולמה? (כסף, טכנולוגיה, אופנה) מה יכול לעזור לנו להשתחרר ולהיות בני חורין?

שיעור 1 – עבדים היינו

מטרות

- הכרות עם עבדות מצריים כפי שהיא מופיעה בהגדה ובסיפור המקראי.
- הכרת המושגים עבדים ועבדות.
- יצירת עניין בסיפור יציאת מצריים והמחשת הסיפור באופן חווייתי.

פעילות

1. קריאה והסבר של הטקסטים מההגדה ומהמקרא.
2. מדרש תמונה – התבוננות בתמונות איורים של עבדות מצריים:
 - תארו מה אתם רואים בתמונה?
 - מה מאפיין את האנשים? מה הם עושים? איך הם נראים? מה מצב רוחם?
 - במה שונים העברים מהמצרים בתמונה?
3. כתיבת כתבה – אתם כתבים של עיתון עליכם לתאר את הנעשה בפיתום ורעמסס, הערים אותם בונים העברים.
 - נסו לתאר את הפעילות, מה הלך הרוח של העברים?
 - איך מתייחסים המצרים לעברים?

- אתם יכולים לספר סיפורו של אדם אחד.

מתוך ההגדה:

עבדים היינו לפרעה במצרים,
 ויוציאנו יי אלהינו משם ביד חזקה ובזרוע נטויה.
 ויתן יי אותות ומפתים, גדלים ורעים, במצרים, בפרעה ובכל ביתו לעינינו;
 ואותנו הוציא משם למען הביא אתנו, לתת לנו את הארץ, אשר נשבע לאבותינו.
ואלו לא הוציא הקדוש ברוך הוא את אבותינו ממצרים,
הרי אנו ובנינו ובני בנינו משעבדים היינו לפרעה במצרים.

שירה:

עבדים היינו, היינו
 עתה בני חורין, בני חורין

מן המקרא:

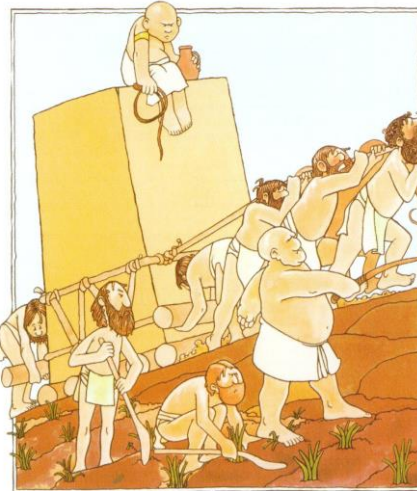
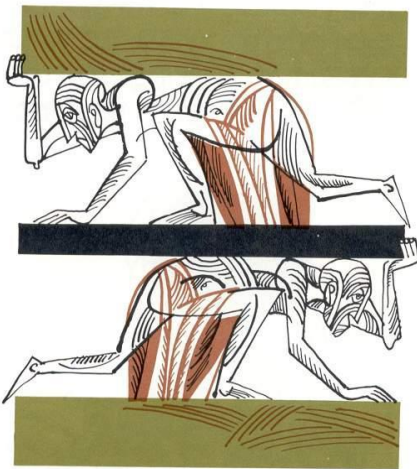
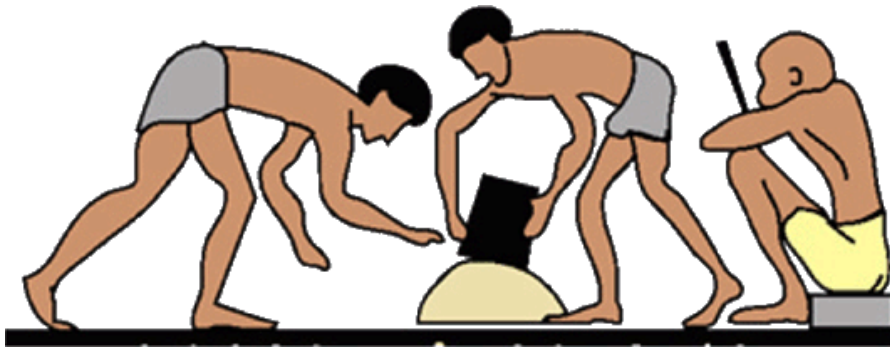
שמות ב', י"א-י"ב, כ"ב:

יא ויהי בימים ההם, ויגדל משה ויצא אל-אחיו, וירא, בסבלתם; וירא איש מצרי, מכה איש-עברי
 מאקויו. יב ויפן כה וכה, וירא כי אין איש; ויהי, את-המצרי, ויטמנהו, בחול.
 ...
 כב ויצו פרעה, לכל-עמו לאמר: כל-הבן הילוד, היארה תשליכהו, וכל-הבת, תחיון.

שמות ה':

ו ויצו פרעה, ביום ההוא, את-הנגשים בעם, ואת-שטריו לאמר. ז לא תאספון לתת תבן לעם, ללבן
 הלבנים--בתמול שלשם: הם, ילכו, וקששו להם, תבן. ח ואת-מתכנת הלבנים אשר הם עשים תמול
 שלשם, תשימו עליהם--לא תגרעו, ממנו: כי-נרפים הם--על-כן הם צעקים לאמר, נלכה נזבחה
 לאלהינו. ט תכבד העבדה על-האנשים, ויעשו-בה; ואל-ישעו, בדברי-שקר. י ויצאו נגשי העם,
 ושטריו, ויאמרו אל-העם, לאמר: כה אמר פרעה, אינני נתן לכם תבן. יא אתם, לכו קחו לכם תבן, מאשר
 תמצאו: כי אין נגרע מעבדתכם, דבר. יב ויפץ העם, בכל-ארץ מצרים, לקשש קש, לתבן. יג והנגשים,
 אצים לאמר: כלו מעשיכם דבר-יום ביומו, באשר בהיות התבן. יד ויכו, שטרי בני ישראל, אשר-שמו
 עליהם, נגשי פרעה לאמר: מדוע לא כליתם חקכם ללבן, בתמול שלשם--גם-תמול, גם-היום. טו ויבאו,
 שטרי בני ישראל, ויצעקו אל-פרעה, לאמר: למה תעשה כה, לעבדיך. טז תבן, אין נתן לעבדיך, ולבנים
 אמרים לנו, עשוי; והנה עבדיך מכים, וחסאת עמך. יז ויאמר נרפים אתם, נרפים; על-כן אתם אמרים,
 נלכה נזבחה ליהוה. יח ועתה לכו עבדו, ותבן לא-ינתן לכם; ותכן לבנים, תתנו.

שיעור 2 – סיר הבשר – הקושי שבחירות

מטרות:

- הכרות עם תלונות העם והרצון לשוב למצריים בסיפור המקראי, מתוך התמודדות עם הקושי הטמון בחירות.
- למידת ההבחנה בין חרות פיזית לחרות רוחנית.

מהלך:

1. קריאת קטעים מהסיפור המקראי, המספרים אודות הפחד והתלונות של בני ישראל במדבר.

פחד העם מרדיפת מצריים

וישאו בני-ישראל את-עיניהם והנה מצרים נסע אחריהם, וייראו מאד, ויצעקו בני-ישראל, אל-יהוה. ויאמרו, אל-משה, המבלי אין-קברים במצרים, לקחפנו למות במדבר: מה-זאת עשית לנו, להוציאנו ממצרים.
 יב הלא-זה הדבר, אשר דברנו אליך במצרים לאמר, חדל ממנו, ונעבדה את-מצרים: **כי טוב לנו עבד את-מצרים, ממתנו במדבר.**
 שמות י"ד

תלונות העם במדבר

ב וילינו (וילונו) כל-עדת בני-ישראל, על-משה ועל-אהרן-- במדבר. ג ויאמרו אלהם בני ישראל, **מי-יתן מותנו ביד-יהוה בארץ מצרים, בשבתנו על-סיר הבשר, באכלנו לחם לטבע:** כי-הוצאתם אותנו אל-המדבר הזה, להמית את-כל-הקהל הזה ברעב.
 שמות ט"ז

ג ויצמא שם העם למים, ויגלו העם על-משה; ויאמר, **למה זה העליתנו ממצרים, להמית אתי ואת-בני ואת-מקני, בצמא.**
 שמות י"ז

ד והאספסוף אשר בקרב, התאוה תאוה; וישבו ויבכו, גם בני ישראל, ויאמרו, מי יאכלנו בשר. ה **זכרנו, את-הדגה, אשר-נאכל במצרים, חנם;** את הקשאים, ואת האבטחים, ואת-החציר ואת-הבצלים, ואת-השומים. ו ועתה נפשנו יבשה, אין כל-- בלתי, אל-המן עינינו.
 יח ואל-העם תאמר התקדשו למחר, ואכלתם בשר-- כי בכיתם באזני יהוה לאמר מי יאכלנו בשר, כי-טוב לנו במצרים; ונתן יהוה לכם בשר, ואכלתם.
 במדבר י"א

ב וַיִּלְנוּ עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן, כֹּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל; וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם כָּל-הָעֵדָה, לוֹ-מִתְּנוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, אוֹ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה, לוֹ-מִתְּנוּ. ג וְלָמָּה יְהוָה מְבִיא אֹתָנוּ אֶל-הָאֶרֶץ הַזֹּאת, לְנַפֵּל בַּחֶרֶב-- נָשִׁינוּ וְטַפָּנוּ, יְהִיוּ לְבָד; הֲלוֹא טוֹב לָנוּ, שׁוּב מִצְרָיִמָּה. ד וַיֹּאמְרוּ, אִישׁ אֶל-אָחִיו: נִתְּנָה רֹאשׁ, וְנָשׁוּבָה מִצְרָיִמָּה. במדבר י"ד

2. נשאל את התלמידים:

- על מה מתלוננים בני ישראל? מה חסר להם?
- איך מצטיירת מצריים מדברי העם? מה הם זוכרים מהעבודות?
- איך יתכן שהעם מעדיף את העבודות על פני הקושי במדבר? מה זה אומר על הקושי בחרות?

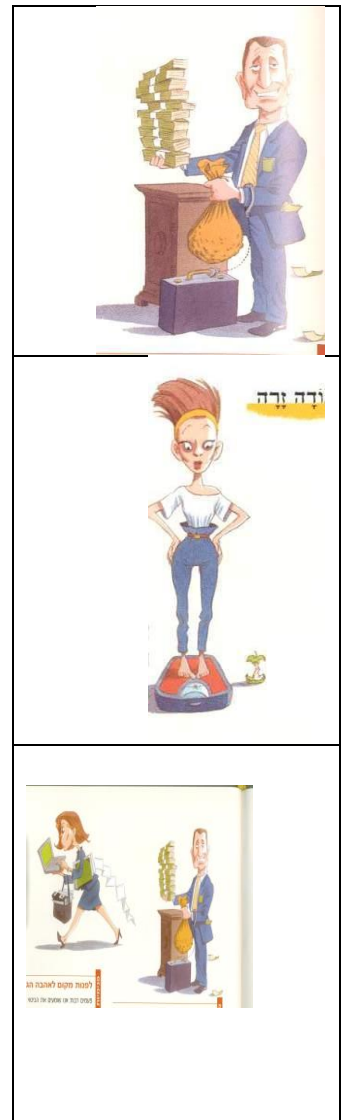
שיעור 3 – עבודת בחיינו

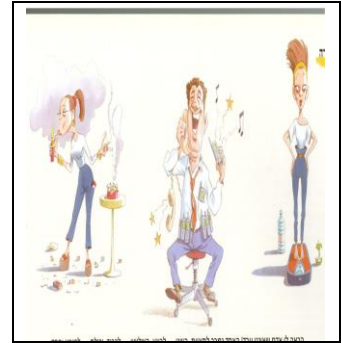
מטרות:

- דיון בביטויים של עבודת בחיינו דרך תמונות ותיאורי מקרה.
- האם אנחנו משועבדים ולמה?
- מה יכול לעזור לנו להשתחרר ולהיות בני חורין?

מהלך:

1. הסתכלו בתמונות וחקרו אותן. כתבו סיפור קצר על הדמות שבתמונה על פי השאלות המנחות:
 מי היא? מה היא עושה? מה מעסיק אותו/ה? האם הוא/ היא חופשי/ת או משועבד? למה היא/ הוא משועבד/ת?

3. שיעבוד בחיינו - תיאורי מקרה ושאלות

שירה וחברותיה מעריצות את ג'סטין ביבר. יש להן את כל האלבומים שלו וכל המוצרים עם תמונתו. מרגע ששמעו שהוא עומד להופיע בישראל הן החליטו שהן יגיעו להופעה ויהי מה. כמה מחברותיה של שירה כבר רכשו כרטיס להופעה והן לוחצות עליה להצטרף. מחיר הכרטיס 480 ש. שירה רוצה מאוד לבוא עימן להופעה, אבל יש לה ממתנות יום ההולדת 300 ש בלבד. גם אותם היא מתלבטת מאוד אם כדאי להוציא על חוויה חד פעמית של ערב אחד. בעיקר כיוון שתכננה להוציא את הכסף לקניית גיטרה, שהיא ממש רוצה. ובכל מקרה הכסף לא יספיק לה, והיא יודעת שהוריה לא מרוצים מגילווי ההערצה שלה, ולא ירצו להוציא סכום גדול עבור ההופעה.

- מה תעשה שירה? האם עליה להוציא את כל כספה על ההופעה?
- מה הייתם עושים אתם?

גיא הוא שחקן כדורגל בקבוצת בית הספר. כל שחקן צריך לרכוש לעצמו נעלי כדורגל ובגדי ספורט. חבריו של גיא רכשו נעליים ובגדים של מותגים יוקרתיים ויקרים מאוד. אמא של גיא אמרה לו שמצבם הכלכלי לא כל-כך טוב ושיקנו לו נעליים ובגדים טובים אך לא מהמותג היוקרתי. גיא רוצה מאוד נעליים כמו חבריו, הוא חושש שאם יופיע עם ציוד ללא התווית היוקרתית חבריו ילעגו לו.

- מה יעשה גיא? כיצד ישכנע את אמו?
- תארו את הדו-שיח בין גיא לאימו.

תומר עובד בשעות אחרי הצהריים בחווה שליד ביתו. הוא אוהב מאוד את העבודה בחווה ואת הקשר עם בעלי החיים ועם הנערים שעובדים בה איתו. הוא גם מקבל בעבור העבודה כסף שמשמש לו להשלמת דמי הכיס ולקניית דברים שונים שהוא רוצה. אחיו של תומר מציע לו לעזור לו בעבודה שקיבל בחלוקת עלוני מכירה. הוא יודע שהעבודה בחלוקת העלונים תהיה משעממת אבל השכר יהיה גבוהה הרבה יותר מהעבודה בחווה. תומר מתלבט האם לוותר על העבודה שהוא אוהב ועל הקשר עם חבריו לטובת העבודה הרווחית יותר, כי לא יוכל לעשות את שתיהן. תומר מתייעץ עם חבריו מה לעשות.

- מה הייתם מיעצים לתומר לעשות?
- מה הייתם עושים במקומו?

